א)המפקיד אצל חבירו בעדים אינו צריך להחזיר לו בעדים לא ס"ד אלא המפקיד אצל חבירו בעדים צריך להחזיר לו בעדים (א) מיתיבי אביי ראה עבדו ביד אומן וטליתו ביד כובס אומר לו מה טיבו אצלך (ב) אתה מכרתו לי אתה נתתו לי במתנה לא אמר כלום בפני אמרת לו למוכרו וליתנו לו במתנה דבריו קיימין מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רבה סיפא ב)ביוצא מתחת ידי אחר וקאמר ליה אחר בפני אמרת לו למוכרו וליתנו במתנה מיגו דאי בעי א"ל מינך זבנתיה כי א"ל נמי בפני אמרת לו למוכרו דבריו קיימין ומהימן קתני מיהת רישא ראה היכי דמי אי דאיכא עדים למה לי ראה ניתי עדים ונשקול אלא לאו דליכא עדים וכי ראה מיהא תפיס ליה לא ג)לעולם דאיכא עדים והוא דראה והא את הוא דאמרת המפקיד אצל חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים אמר ליה הדרי בי מתיב רבא לסיועי לרבה ד)הנותן טליתו לאומן אומן אומר שתים קצצת לי והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת כל זמן שהטלית ביד אומן על בעה"ב להביא ראיה נתנה לו בזמנו נשבע ונוטל עבר זמנו המוציא מחבירו עליו הראיה ה"ד אי דאיכא עדים ליחזי עדים מאי קאמרי
אלא

המפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים כי א"ל נמי לקוח הוא בידי מהימן ולא משכחת מתני' דקתני אומן אין לו חזקה אלא היכא דראה לא שנא מסר בעדים לא שנא לא מסר דלמסירה לא חייש אביי דעכשיו אינו יכול לטעון החזרתיו לך דהא קא חזינן ליה בידו וגם אינו יכול לטעון לא מסרתו לי דדמי לדברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחה היא בידי דאינו נאמן אע"ג דליכא עדי מסירה ובכה"ג לחוד הוא דס"ל לאביי דאומן אין לו חזקה. והכי הויא מסקנא דשמעתין כאביי: **ראה עבדו ביד אומן.** שמלמדו אומנות והן ראיה בעדים היא שאינו יכול לטעון לא ראית. וכגון שהחזיק בו שלש שנים דאי בפחות מג' שנים למה לי דנקט אומן דמשמע אבל באדם אחר הויא חזקתו חזקה והאמר ר"ל (לעיל דף לו.) הגודרות אין להן חזקה ואוקימנן אין להן חזקה לאלתר אבל יש להן חזקה לאחר ג' שנים: **וטליתו ביד כובס.** ואפילו שעה אחת: **לא אמר כלום.** דאומן אין לו חזקה: **בפני אמרת.** לפלוני למוכרו וליתנו לו במתנה: **דבריו.** של ה)גזלן קיימין. הכי קס"ד השתא והיינו דקפריך מאי שנא רישא כו': **אמר רבא כו'.** ברישא מפרש לה והדר מפרש תיובתא: **ביוצא.** הטלית מתחת ידי אחר שטוען שלקחו מן האומן וקאמר ליה אחר לבעל הבית התובעו ואמר לו מה טיבו אצלך והלא מסרתיו לאומן לתקנו והוא משיב מן האומן קניתיו וכמלותך מכרו לי שבפני אמרת לו למוכרו הרי הוא כמי שטוען ממך לקחתי דמיגו דאי א"ל האי מחזיק לבעה"ב מנך זבנתי ומהימן הוא דהא לאו אומן הוא כי א"ל נמי יודע אני דזבינתה ניהליה לאומן וזבנה אומן ניהלי מהימן דהיינו כדאמרן לעיל [מה.] דאי א"ל דזבנה מינך קמאי דידי מהימן: **אי דאיכא עדים.** שמסר לו למה לי ראה הא את הוא דאמרת ל"ש אלא שמסר לו בעדים ל"ש לא ראה אמרת דאין אומן מהימן משום דכיון דהפקידוהו בעדים צריך להחזירו בעדים ואמאי קתני דכי ראה אינו נאמן אבל אם לא ראה מהימן דמשמע דאין צריך להחזיר לו בעדים: **וכי ראה.** אותו ביד האומן מיהא תפיס ליה בעה"ב ומוציאו מידו. אלמא היכא דראה אפילו לא מסר בעדים לא מהימן אומן וקשיא לרבה דאמר דהיכא דמסר שלא בעדים ל"ש ראה לא שנא לא ראה מהימן אומן: ומשני רבה **לא לעולם.** היכא דלא מסר בעדים אומן מהימן ואפילו ראה כדאמרינן והכא מיירי כגון דאיכא עדים שמסר לו וגם ראה הטלית בידו דכיון דאיכא תרתי עדים וראה לא מצי לאחזוקי ביה ולמימר לקוח הוא בידי שהרי בתורת פקדון בא לידו ומיגו ליכא למימר דהא לא מצי למימר החזרתיו לך שהרי רואין אותו עכשיו בידו. ועכשיו חזר בו רבה בעל כרחו ממאי דאוקי למתני' במסירת עדים אע"ג דלא ראה אין לו חזקה לאומן והשתא ס"ל דהיכא דאיכא תרתי עדים וראה אין לו חזקה אבל עדים ולא ראה או ראה ולא עדים יש לו חזקה שיכול לטעון החזרתיו לך היכא דלא ראה ואע"ג דמסר בעדים דהדר ביה ממאי דאמר לעיל צריך להחזיר לו בעדים וכ"ש היכא דליכא לא עדים ולא ראה דיש לו חזקה. ולאביי נראה לחוד תליא מילתא אם ראה ביד אומן אין לו חזקה ואם לא ראה יש חזקה ולמסירה לא חיישינן בין בעדים בין בלא עדים: **והאמרת כו'.** וכיון דאיכא עדים למה לי ראה: **מתיב רבא.** לאביי: **לסיועי לרבה.** נראה בעיני דבלשון הזה אמר רבא בבית המדרש תיזל כוותיה דרבה ותיובתא דאביי: **על בעה"ב להביא ראיה.** עדים. משום דאומן מהימן מיגו דמצי למימר לקוח הוא בידי יכול לטעון עד כדי דמיו כדאמרי' גבי הנהו עיזי דאכלי חושלי בנהרדעא (לעיל דף לו.): **בזמנו נשבע ונוטל.** כלומר אם בזמנו תובעו בדין נשבע ונוטל דהיינו מן הנשבעין ונוטלין. שכיר בזמנו נשבע ונוטל וטעמא בשבועות [מה.] משום דבעל הבית טרוד בפועליו הימנוהו לשכיר: **עבר זמנו.** אחר ששקעה החמה: **המוציא מחבירו.** שכיר: **אי דאיכא עדים.** שמסר לאומן בפניהם ומסתמא גם בפניהם קצץ השכירות: **ליחזי.** דיינין עדים מאי קאמרי:
אלא

עדים אפי' לא ראה דלא מהימנא אמאי אינו נאמן במיגו דאי בעי אמר החזרתיו לך ומיהו קשה דלשון אי הכי אפילו בעדים נמי לא משמע הכי אלא משמע אי הכי דשלא בעדים נאמן במיגו בעדים נמי הוה לך למימר מיגו בשלמא לדידי דלית לי מיגו שלא בעדים בעדים נמי לית לי מיגו אלא לדידך קשה ור"ת דחק לפרש ואין נראה כלל לר"י: **המפקיד** אצל חבירו בעדים צריך להחזיר לו בעדים. וא"ת אכתי להימניה במיגו דאי בעי אמר נאנסו כדאמרינן בסוף המוכר את הבית (לקמן דף ע. ושם) גבי מפקיד אצל חבירו בשטר ואפי' מאן דפליג התם היינו משום דשטרך בידי מאי בעי ותירץ ר"ת דודאי הוה מצי אביי למיפרך ליה אי הכי בעדים נמי להימניה במיגו דאי בעי אמר נאנסו אלא דלא אסיק אדעתיה ואותביה מברייתא ואודי ליה דברייתא איירי מתני' ותו ליכא למפרך מידי אנאנסו ג) וי"מ דהא דקאמר הכא דצריך להחזיר לו בעדים היינו אם רוצה להיות פטור משבועה אבל בשבועה נאמן במיגו דנאנסו ד)ואין מחזיר לו בעדים והכי פי' לעיל לא שנו דאומן אין לו חזקה בלא שבועה אלא שמסר לו בעדים אבל מסר לו שלא בעדים נאמן בלא שבועה במיגו דאי בעי אמר לא היו דברים מעולם ומיירי קודם שנתקנה שבועת היסת ולכך כי אמר לא היו דברים מעולם אין צריך שבועה אי נמי לאחר שנתקנה ולישנא דבעי בשבועה דרבא דממונא ולא חשיב הכא דרבא דממונא דאמר לא בא לידי בתורת אומנות ואין מודה שנתחייב בו מעולם ולא חשיב דרבא דממונא אלא מנה לי בידך וא"ל הן למחר א"ל תנהו לי וא"ל נתתיו לך שמודה שנתחייב ועל פירוש זה קשה לר"ח דמאי פריך לקמן מראה עבדו ביד אומן אי דאיכא עדים למה לי ראה לייתי עדים ולישקול הא מהני ראה דאפילו בשבועה לא יהא נאמן דאין לו מיגו דבלא ראה מהימן הוא בשבועה במיגו דנאנסו וברייתא משמע דלא אמר כלום דאפילו בשבועה אינו נאמן ונראה לו לתרץ דהכא לא חשיב מיגו דטעמא דמ"ד דצריך להחזיר בעדים משום דכיון דלא הימניה בשבועה כדאמר בשבועות (דף מא: ושם) דהויא כאילו א"ל בהדיא אל תחזיר לי אלא בעדים הלכך לא מהימן במיגו דאיהו דאפסיד אנפשיה אבל התם בהמוכר סבר דאין צריך להחזיר לו בעדים ולא חשיב כאילו אמר אל תחזירני אלא בעדים ולכך נאמן במיגו אבל אין נראה דאפילו מאן דלית ליה צריך להחזיר לו בעדים כי איכא מיגו מהימן דאי לאו הכי תקשי מאי פריך ליה אביי מהאי דראה עבדו ביד אומן דסברא דאין צריך להחזיר לו בעדים הא איכא תנא בשבועות דלית ליה המלוה את חבירו בעדים צריך להחזיר לו בעדים ויסבור רבה כוותיה אלא משום דאפילו ההוא תנא דשבועות מודה בפקדון דאיכא מיגו דנאנסו דאין צריך להחזיר לו בעדים לכך נראה כפי' ר"ת:

נתנה לו בזמנו נשבע ונוטל. וא"ת והא אמר בפ' המקבל (ב"מ דף קיב: ושם) אומן אומר שתים קצצת לי והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת המוציא מחבירו עליו הראיה דקציצה מידע ידיע ובפ' כל הנשבעין (שבועות דף מו. ושם) פריך ליה ומשני דהך דהכא כרבי יהודה דקציצה נמי לא דכיר דטרוד הוא בפועליו וא"ת א"כ לאחר זמנו נמי אמאי אמר המע"ה הוה לן למימר נשבע ונוטל דמאי טעמא אמרינן בעלמא לאחר זמנו דאין נשבע ונוטל כדמפרש בריש כל הנשבעין דחזקה דאין שכיר משהה שכרו ואין בעה"ב עובר בבל תלין והכא הרי שהה שכיר ובעה"ב עבר דמודה שקצץ לו אחת ועדיין חייב לו וליכא למימר דמיירי כגון דאמר לא קצצתי לך אלא אחת ופרעתי לך דא"כ בזמנו אמאי נשבע ונוטל הא כרבי יהודה מוקמי לה ואיהו בעי הודאה במקצת ואין לתרץ נמי כגון שאומר אותה אחת שקצצתי לך ברשותך השהיתי דלא עבר בבל תלין דמ"מ חזקה דאין שכיר משהה שכרו ליכא דהרי שיהה אחת ודוחק לומר דמאי דחזינן דשיהה שיהה ומאי דלא חזינן (ג) דלא שיהה לא שיהה: **אי** דאיכא עדים ליחזי עדים מאי קאמרי. דודאי ידעי הקציצה דרגילות הוא תימה לר"י דעדיפא מינה הוה ליה למיפרך דאי איכא עדים וראה דאכתי לא מסיק אדעתיה לאוקמה בלא ראה אם כן אמאי מהימן אומן שהטלית בידו והכי הוה ליה למימר בשלמא לרבה מוקי לה בדליכא עדים דמהימן לרבה במיגו אלא לאביי במאי מוקי לה בין דאיכא עדים בין דליכא עדים לא מהימן במיגו ויש לומר דהכי קאמר אי דאיכא עדים ואמאי לאשמועינן דאע"ג דאיכא עדים אומן מהימן וכגון דלא ראה ליחזי עדים מאי קאמרי אלא לאו דליכא עדים דתו לא מצית לאוקומי בדלא ראה דאם כן מאי קא משמע לן פשיטא דכי ליכא עדים ולא ראה
דמהימן

עין משפט נר מצוה

קנג א מיי' פ"ט מהל' טוען הל' ג סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' רצו סעיף א ב וסי' רצו סעיף א:
קנד ב טוש"ע ח"מ סי' קלד סעיף ד:
קנה ג מיי' פ"ו מהל' פקדון הלכה ד ופ"ט מהל' טוען הל' ג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קלד סעיף א וסי' רצו סעיף א:
קנו ד מיי' פ"ט מהל' טוען הל' ג ופי"א מהלכות שכירות הל' ח סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' פט סעיף ה:

◆

מוסף רש"י

כל זמן שהטלית ביד אומן. דבעל הבית הוי המוציא מחבירו עליו הראיה להביא עדים שלא קצץ אלא אחת (שבועות מו.).

◆

רבינו גרשום

אמר ליה מי סברת כו'. אמר רבי מפרש לה לסיפא א) ביוצאת העדות מתחת ידי אחר ולא מתחת ידי אומן וכי אמר ליה המערער להאי אחר מה טיבו אצלך אמר לו בפני אמרת לו לאומן למוכרו למי שירצה ואני קניתיו ממנו דבריו קיימין מיגו כו' כי אמר ליה נמי זבינתה ניהליה ובפני אמרת לו שימכרהו או יתנהו למי שירצה מהימן: אי דאיכא עדים. שראוהו שמסר לו למה ליה ראה בידו אע"ג דלא ראה בידו לא אמר כלום האומן דנייתי עדים שהפקידו אצלו ונפיק לדבריך דאמרת המפקיד אצל חבירו בעדים צריך להחזיר לו בעדים. אלא לאו הכא במאי עסקינן דליכא עדים ומש"ה דוקא ראה וכי ראה המפקיד ביד האומן מיהא תפיס מן האומן דלא מהימן הוא דלית ליה חזקה וקשיא לרבה דאמר היכא דמסר לו שלא בעדים אע"ג דראהו מהימן האומן והא הכא קתני דאינו נאמן אע"ג דליכא עדים הואיל דראהו. ומשני לא לעולם מש"ה אינו נאמן האומן דאיכא עדים שמסרו לו והוא דראה המפקיד דוקא. מש"ה הואיל דאיכא תרתי עדים וראה אינו נאמן. אבל לעולם אי ליכא עדים אע"ג דראה בידו מהימן האומן וכן הכי נמי אי איכא עדים הואיל דלא ראהו המפקיד מהימן האומן ויש לו חזקה. ומקשה ליה אביי והיכי מצית למימר משום דאיתנייהו תרוייהו אינו נאמן הא ליתנייהו תרוייהו נאמן והא את הוא דאמרת המפקיד אצל חבירו בעדים אע"ג דלא ראהו צריך להחזיר לו בעדים ולא מהימן האומן אע"ג דליתנייהו תרוייהו: א"ל הדרי בי. דסבירא ליה המפקיד אצל חבירו בעדים א"צ להחזיר לו בעדים והואיל שלא ראהו מהימן האומן והכי קתני לה אמר רבה ל"ש דאין לו חזקה אלא שמסר לו בעדים וראהו בידו אבל אם לא ראהו מהימן האומן משום דסבירא ליה המפקיד אצל חבירו בעדים א"צ להחזיר לו בעדים ואם מסר לו שלא בעדים נמי אע"ג דראהו מהימן האומן מתוך שיכול כו' ואביי ס"ל אע"ג דליכא עדים הואיל שראהו מיהא תפיס דלאו אומן מהימן. ואי איכא נמי עדים הואיל שלא ראהו בידו נאמן האומן משום דס"ל המפקיד אצל חבירו בעדים א"צ להחזיר לו בעדים ואביי עביד ראיה עיקר בלא עדים ורבה ס"ל דאינו

א) נראה דצ"ל ביוצא הטלית.

מסורת הש"ס

א) ב"מ קיב: שבועות מו., ב) נ"א אומן, ג) נ"ל מנאנסו. מהרי"ם, ד) נ"א ואפי' אין.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' איתיביה אביי לרבה ראה עבדו וכו': (ב) שם מה טיבו אצלך א"ל אתה: (ג) תוס' ד"ה נתנה וכו' דלא חזינן דשיהה לא שיהה כצ"ל ותיבת דלא נמחק:

◆

רבינו גרשום (המשך)

נאמן עד דאיכא תרתי: הנותן טליתו לאומן. לתקנה וראה אותה בידו: אומן אומר. ב' מעות קצצת לי בשכירותי: להביא ראיה. בעדים: נתנה לו. האומן לבעה"ב: בזמנו. היינו כל היום שהחזירה לו: נשבע. האומן ונוטל מבעה"ב דשכיר בזמנו נשבע ונוטל: עבר זמנו המוציא מחבירו עליו הראיה. בעדים: אי דאיכא עדים. שקצץ לו בפניהן: